Risk Analizi

Gümrük idaresi açısından "risk" kavramı ne ifade eder?

Gümrük idaresi açısından risk kavramı, Türkiye Gümrük Bölgesi ve diğer ülkeler arasında taşınan eşyanın giriş, çıkış, transit, nakil ve nihai kullanımına ve serbest dolaşımda bulunmayan eşyaya ilişkin olarak,
a) Ulusal ya da uluslararası düzeyde alınmış önlemlerin doğru bir şekilde uygulanmasını engelleyen,
b) Ülkenin mali çıkarlarını tehlikeye düşüren,
c) Ülkenin güvenlik ve emniyetine, kamu güvenliği ve kamu sağlığına, çevreye veya tüketicilere yönelik tehdit oluşturan, bir olayın ortaya çıkma ihtimalini ifade eder.

"Risk Analizi" ve "Risk Yönetimi" nedir?

Risk Analizi; tanımlanmış risklerin ne kadar sıklıkla ortaya çıkabileceğinin ve bunların sonuçlarının büyüklüğünün belirlenmesi için mevcut bilginin sistematik kullanımıdır.
Risk Yönetimi; riskin sistematik olarak tanımlanması ve riskin en aza indirilmesi için gerekli olan tüm önlemlerin uygulanması amacıyla ulusal ve uluslararası kaynak ve stratejilere dayanılarak veri ve bilgi toplanması, risk analizi ve değerlendirilmesi, alınacak önlemlerin belirlenmesi ve uygulanması, bu sürecin işleyiş ve sonuçlarının düzenli olarak izlenmesi ve gözden geçirilmesidir.

Gümrüklerde neden risk analizi yapılır?

Gümrük idareleri, uluslararası ticaretin yasal zeminde gerçekleşmesini sağlamak için, bir taraftan ticareti kolaylaştırıcı düzenlemeler ve uygulamalar yaparken, bir yandan da yasadışı ticareti engellemek gibi önemli bir görevi yerine getirirler. Günümüzde dünya gümrüklerinin gündemindeki önemli kavramlar olan risk analizi ve risk yönetimi, gümrük işlemlerindeki risklerin tanımlanması, değerlendirilmesi ve önceliklendirilmesi için yapılan çalışmaları kapsar. Risk yönetimi, dış ticaretin emniyet ve güvenliğinin sağlanmasına, devletin adil ve etkin şekilde gelir toplamasına katkı sağlar. Gümrük idarelerindeki işlemlerin mümkün olduğu ölçüde hızlı tamamlanması, idarelerdeki taşıt ve eşya yığılmalarının önlenmesi ve dış ticaret erbabına kaliteli ve hızlı hizmet sunulması için risk analizi ve hedefleme teknikleri kullanılır. Böylece, riskli eşyanın ülkeye girişini engellemek veya en aza indirmek hedeflenir. Gümrük idarelerinin riskli alanlara yoğunlaşması, gümrük işlemlerinde seçiciliğe imkan yaratırken, yasal ticaretin kolaylaştırılmasına ve yasadışı ticaretin engellenmesine katkı sağlar. Gümrük Kanunu'na göre, Türkiye'de, Ticaret Bakanlığı, risk yönetimi çerçevesini oluşturur ve risk kriterleri ile öncelikli kontrol alanlarını belirler.

Gümrüklerde nasıl risk analizi yapılır?

Türk Gümrük İdaresinde merkezi ve yerel olarak iki temel alanda risk analizi çalışmaları yürütülmektedir; Mali Amaçlı Risk Analizi; Uluslararası ticarete konu olan eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesine giriş ve çıkışında aranan ve uygulanan vergiler; ticaret politikası ile tarife ve tarife dışı önlemler ile gerekliliklerin; gümrük mevzuatı ve diğer ilgili mevzuatlarda yer alan hükümler çerçevesinde, BİLGE sisteminde yer alan Detaylı Beyan modülü üzerinden elde edilen veri ve bilgilerin analiz edilmesidir. KDV ve gümrük vergi oranları, tarife kontenjanları, anti-damping vergisi uygulanan ülkeler ve vergi oranları, aranılan belgeler, dış ticaret politikaları nedeniyle uygulanmakta olan yasaklama, kısıtlama ve izin uygulamalarına ilişkin bilgilerden derlenilerek yapılan analiz türü bu kapsama girmektedir. Emniyet ve Güvenlik Amaçlı Risk Analizi ise; uyuşturucu maddeler ve bunların hammaddeleri, çift kullanımlı eşyalar, nükleer silahlarda kullanılabilecek eşya ve maddeler; silah, patlayıcı maddelerin yanında sigara-içki ve türevleri, taklit ürünler, CITES kapsamı eşyalar hedef alınarak yapılan analiz türüdür.

Risk analizinde hangi yöntemler kullanılır?

Gerek mali amaçlı risk analizi gerek emniyet ve güvenlik amaçlı risk analizi türünde, temel olarak üç yöntem kullanılır: Analiz ve Raporlama Yöntemi, diğer adıyla Potansiyel Risk Analizi; potansiyel risklerin tespit edildiği yöntemdir. Genellikle eşya ve sektör incelemesine dayanır. Emniyet ve güvenlik amaçlı risk analizinde de önemli bir yer tutan bu analiz türünde, etkin bir şekilde veri tabanlarından yararlanılır ve geleceğe dönük çıkarımlar yapılır. Mevzuat İhlallerinin Değerlendirilmesine Dayalı Yöntem, diğer adıyla Reel Risk Analizi; potansiyel risklerin reel riske dönüşebileceği aşamadır. Bu aşamada yararlanılan en önemli kaynaklar denetim raporları, ihbarlar, gerçekleşmiş mevzuat ihlallerine ilişkin veriler ve mevcut risk analizi çalışmaları olarak sıralanabilir. Bu yöntemde dikkat edilmesi gereken en önemli unsurdan birisi, potansiyel risk taşıyan unsurun daha önceden ihlalinin bulunup bulunmadığının tespit edilmesi ve risk düzeyinin buna göre belirlenmesidir. Potansiyel risk taşıyan bir unsurun daha önceden ihlalinin bulunması halinde potansiyel risk reel riske dönüşmüş demektir ve yakından takip edilmesi gereklidir. Rastgele Seçim Yöntemi; sistem tarafından yapılan seçime göre kontrol gerçekleştirildiği yöntemdir. Rastgele seçimin amacı, yükümlülerin her zaman ve her durumda kontrol edilebileceklerini düşünmesini sağlamaktır.

Risk profili ne anlama gelir?

Risk analizi yöntemleri kullanılarak özellikli kriterlerin bir arada değerlendirilmesi ile belirlenmiş olan risk göstergeleri, belli kombinasyonlar şeklinde bir araya getirilerek risk profilleri oluşturulur. Risk profilleri ile gümrük işlemlerine konu her bir unsur için (özet beyan, detaylı beyan, Tır Karnesi, NCTS, taşıt, taşıyıcı firma, yolcu vb.) çalışacak seçim kriterleri belirlenir. Seçim kriterleri sonucunda belirlenen kontrol türleri, mali risk analizinde, sarı, kırmızı, mavi ve yeşil hat ile gerçekleşir. Emniyet ve güvenlik amaçlı risk analizinde de ise yukarıda sayılan hat yönlendirmelerinin yanında, X-

Ray ve dedektör taramaları gibi kontrol türleri de kullanılır. Risk profillerinin etkinliğini artırmak ve kontrolü yapacak olan gümrük memurlarını profilin amacına uygun olarak yönlendirmek üzere uyarı mesajlarının eklenmesi de mümkündür.

Not: Bu sayfada yer alan metinler, görseller ve videolar, yalnızca bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, gümrük ve dış ticaret mevzuatı hükümleri yerine geçmez. Bu sayfada yer alan bilgilerle ilgili yasal düzenleme; 4458 sayılı Gümrük Kanunu ve bu Kanuna bağlı ikincil mevzuat'ta yer almaktadır.